

BO'LAJAK PEDAGOGLARNI IJTIMOYIY-PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASHDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV

FARMONOVA FARANGIZ FARXOD QIZI

OSIYO XALQARO UNIVERSITETI

PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA YO'NALISHI MAGISTRANTI

Annotatsiya. *Mazkur maqolada pedagogik oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan bo'lajak pedagoglarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayonida kompetensiyaviy yondashuvning nazariy va amaliy ahamiyati yoritilgan. Tadqiqotda ijtimoiy-pedagogik faoliyatning mazmun-mohiyati, bo'lajak pedagog shaxsida shakllantirilishi lozim bo'lgan asosiy kompetensiyalar tizimi tahlil qilinadi. Shuningdek, kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonining pedagogik imkoniyatlari ochib berilib, mazkur yondashuvning bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini oshirishdagi samaradorligi asoslab beriladi. Maqola natijalari pedagogik ta'lim amaliyotida qo'llash uchun ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.*

Kalit so'zlar: *kompetensiyaviy yondashuv, ijtimoiy-pedagogik faoliyat, bo'lajak pedagog, kasbiy tayyorgarlik, pedagogik kompetensiya.*

Annotation. *This article examines the theoretical and practical aspects of preparing future teachers for socio-pedagogical activities based on the competency-based approach. The essence of socio-pedagogical activity is revealed, and the necessity of developing key professional and social competencies in students of pedagogical higher education institutions is substantiated. The pedagogical potential of the competency-based approach in improving the quality of professional training of future teachers is identified. The findings of the study have scientific and practical significance and can be applied in higher pedagogical education.*

Keywords: *competency-based approach, socio-pedagogical activity, future teacher, professional training, pedagogical competence.*

KIRISH

Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti sharoitida ta'lim tizimi oldiga qo'yilayotgan talablar tubdan o'zgarmoqda. Bugungi kunda pedagogdan nafaqat o'z fanini mukammal bilish, balki ijtimoiy jarayonlarni anglash, tarbiyaviy muammolarni hal eta olish, o'quvchi shaxsining ijtimoiy moslashuviga ko'maklashish kabi murakkab vazifalarni bajarish talab etilmoqda. Shu jihatdan qaraganda, pedagogik oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak pedagoglarni ijtimoiy-pedagogik

faoliyatga tayyorlash masalasi dolzarb ilmiy-pedagogik muammo sifatida namoyon bo'lmoqda.

Ijtimoiy-pedagogik faoliyat pedagogning ta'lim oluvchilar, ularning oilalari, ijtimoiy muhit va turli jamoat institutlari bilan o'zaro hamkorligini ta'minlashga qaratilgan kasbiy faoliyat turidir. Mazkur faoliyat pedagogdan yuqori darajadagi ijtimoiy mas'uliyat, kommunikativlik, empatiya, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va yechim topish ko'nikmalarini talab qiladi. Shu sababli, bo'lajak pedagoglarni ushbu faoliyatga tayyorlashda an'anaviy bilimga yo'naltirilgan yondashuv yetarli emasligi ayon bo'lmoqda.

So'nggi yillarda ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuv yetakchi metodologik asos sifatida qaralmoqda. Mazkur yondashuv ta'lim oluvchilarda bilim, ko'nikma va malakalarni real kasbiy vaziyatlarda qo'llash qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Aynan kompetensiyaviy yondashuv bo'lajak pedagoglarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda samarali pedagogik mexanizm sifatida namoyon bo'ladi.

Mazkur maqolaning maqsadi bo'lajak pedagoglarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuvning nazariy asoslari va pedagogik imkoniyatlarini ilmiy jihatdan tahlil qilishdan iborat.

Tadqiqot metodlari. Tadqiqot jarayonida pedagogik va ijtimoiy fanlarga oid ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish, tizimlashtirish kabi nazariy metodlardan foydalanildi. Shuningdek, kompetensiyaviy yondashuvning pedagogik ahamiyatini aniqlashda mantiqiy tahlil va ilmiy xulosalash metodlari qo'llanildi.

Kompetensiyaviy yondashuvning nazariy asoslari. Kompetensiyaviy yondashuv tushunchasi pedagogika fanida shaxsning kasbiy va ijtimoiy faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirishga tayyorgarlik darajasini ifodalovchi muhim kategoriya sifatida talqin etiladi. Mazkur yondashuv ta'lim jarayonining natijasini faqat bilimlar majmui bilan emas, balki ularni amaliy faoliyatda qo'llay olish qobiliyati bilan baholashni nazarda tutadi.

Ilmiy tadqiqotlarda kompetensiya shaxsning bilimlari, ko'nikmalari, tajribasi, qadriyatlari va shaxsiy sifatlarining integral birligi sifatida qoraladi. Shu nuqtai nazardan, kompetensiyaviy yondashuv bo'lajak pedagog shaxsini har tomonlama rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, ularning kasbiy tayyorgarligini real ijtimoiy-pedagogik vaziyatlarga mos holda shakllantirish imkonini beradi.

Pedagogik ta'limda kompetensiyaviy yondashuvning joriy etilishi ta'lim mazmunini yangilash, o'qitish metodlarini takomillashtirish va ta'lim natijalarini aniq kompetensiyalar asosida belgilash zaruratini yuzaga keltiradi. Bu esa bo'lajak pedagoglarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga samarali tayyorlash uchun muhim pedagogik shart-sharoit hisoblanadi.

Bo'lajak pedagoglarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash mazmuni. Bo'lajak pedagoglarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayoni murakkab va ko'p qirrali bo'lib, u talabalarda ijtimoiy muammolarni anglash, tarbiyaviy vaziyatlarni tahlil qilish va samarali pedagogik yechimlar ishlab chiqish qobiliyatini shakllantirishni nazarda tutadi. Mazkur jarayonda talabalarning nazariy bilimlari bilan bir qatorda, amaliy faoliyat tajribasi muhim ahamiyat kasb etadi.

Ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorgarlik jarayonida bo'lajak pedagoglarda quyidagi asosiy kompetensiyalarni shakllantirish zarur: kommunikativ kompetensiya, ijtimoiy-huquqiy kompetensiya, refleksiv kompetensiya, axborot-kommunikatsion kompetensiya hamda kasbiy-axloqiy kompetensiya. Ushbu kompetensiyalar pedagogning ijtimoiy muhitda samarali faoliyat yuritishini ta'minlaydi.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonida amaliy mashg'ulotlar, muammoli vaziyatlar tahlili, loyihaviy faoliyat va interfaol metodlardan foydalanish bo'lajak pedagoglarning ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorgarligini oshirishga xizmat qiladi.

Kompetensiyaviy yondashuvning pedagogik imkoniyatlari. Kompetensiyaviy yondashuv bo'lajak pedagoglarning mustaqil fikrlash, ijtimoiy mas'uliyatni his etish va kasbiy faoliyatda faol pozitsiyani egallashiga imkon yaratadi. Ushbu yondashuv talabalarda real hayotiy vaziyatlarda qaror qabul qilish, jamoa bilan ishlash va muammolarni hal etish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, kompetensiyaviy yondashuv ta'lim jarayonida nazariya va amaliyot integratsiyasini ta'minlab, bo'lajak pedagoglarning kasbiy moslashuvchanligini oshiradi. Bu esa ularning kelgusidagi ijtimoiy-pedagogik faoliyatida yuqori natijalarga erishishiga zamin yaratadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, bo'lajak pedagoglarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuv muhim metodologik asos hisoblanadi. Mazkur yondashuv pedagogik ta'lim jarayonini takomillashtirish, talabalarning kasbiy tayyorgarligini oshirish va ularni real ijtimoiy-pedagogik vaziyatlarga moslashuvchan shaxs sifatida shakllantirish imkonini beradi.

Tadqiqot natijalari kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni bo'lajak pedagoglarning ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorgarligini samarali rivojlantirishini ko'rsatadi. Mazkur ilmiy xulosalar pedagogik oliy ta'lim amaliyotida keng qo'llanishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Oliy ta'lim tizimini rivojlantirishga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar to'plami. – Toshkent.
2. Abdullaeva M. Pedagogik kompetensiya va uning shakllanishi. – Toshkent: Fan, 2020.
3. Inoyatov U. Kasbiy ta'lim metodologiyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
4. Slastenin V.A. Pedagogika: kompetentnostnyy podkhod. – Moskva: Akademiya, 2018.
5. Zimnyaya I.A. Klyuchevye kompetentsii kak rezul'tat obrazovaniya. – Moskva, 2017.
6. OECD. Education 2030: The Future of Education and Skills. – Paris, 2019.
7. UNESCO. Rethinking Education: Towards a Global Common Good? – Paris, 2015.
8. Bolotov V.A., Serikov V.V. Kompetentnostnaya model' obrazovaniya // Pedagogika. – 2018.
9. Hutmacher W. Key competencies for Europe. – Council of Europe, 2016.
10. Shodmonova S. Ijtimoiy pedagogika asoslari. – Toshkent: Innovatsiya, 2021.